

Het drieluik van de doop

Joh. de Wolf

U bent waarschijnlijk als klein kind al gedoopt. Dat zal tenminste voor de meeste lezers van dit blad wel opgaan. Dan mag u van geluk spreken. Dat bedoel ik heel letterlijk. Want je bent gelukkig te prijzen als je van jongs af aan bij de Here mag horen.

Er is ook een keerzijde. Je hebt de doop in dat geval niet *bewust* meegemaakt. Er is geen persoonlijke herinnering. Als je ouder wordt, hoort dat sacrament niet als vanzelf tot je eigen geloofsbeleving. Dat hoeft geen hindernis te zijn voor het geloof, maar we moeten er wel attent op zijn. Wil de doop ons houvast geven, dan moet het ook zo concreet mogelijk worden. Dan moeten we ook zelf ons best doen onze eigen doop voor ogen te krijgen.

In dit verband wil ik nog iets vooraf zeggen. Ik wil graag met u als lezer afspreken, dat we in het vervolg telkens eerst aan onszelf denken als het over de doop gaat. Met andere woorden: het gaat niet over *de* doop, maar over *uw* doop en *mijn* doop. Want als we ernst willen maken met de toe-eigening van Gods heil, dan starten we ook bij de *eigen* doop.

Bij uw naam geroepen

Tegenwoordig krijg je als vader en moeder vaak een doopkaart voor je kind mee. Daar staan nogal eens die bekende woorden uit Jesaja 43 vers 1 op: 'Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt mijn'. Dat laat God tegen Israël zeggen, als het nog in ballingschap zit. De bijzondere band tussen God en zijn volk is daarmee aangegeven. In datzelfde verbond van toen delen ook wij nog steeds, en van kind tot kind wordt het bevestigd. God riep ons tot leven en zette ons op deze wereld. Bij de doop werden we met naam en toenaam aangesproken: we werden er heel persoonlijk door God bij geroepen, om met Handelingen 2 vers 39 te spreken.

Dat Goddelijke 'roepen' komt nogal eens terug in de Bijbel. Het wijst op Gods dringende uitnodiging om Hem te volgen. En op zijn leiding van ons leven, waarin die roepstem van Hem hoorbaar wordt. We denken bij dat woord ook aan Gods initiatief. Want als er een positieve wending plaatsvindt in het leven van mensen of volken, dan begint het altijd bij God zelf. Bij zijn bevelend en belovend spreken. Kijk maar naar Abram, die uit Ur wordt weggeroepen. Als God spreekt, gebeurt er ook wat. Zijn roepen heeft effect.

Met die hemelse roeping heeft de doop van vandaag alles te maken. Want in dat sacrament wordt Gods uitnodiging aan ons persoonlijk geadresseerd en bevestigd. Als gedoopten zijn wij in dit leven genodigden. Er is immers een groot feest op komst.

Schoon

De doop vindt op allerlei manier plaats. Met name door besprenkeling, begieting of onderdompeling. Maar het gebeurt altijd met *water*. En dat is niet voor niks. Met water maak je de auto schoon, en doe je de afwas, of spoel je jezelf schoon onder de douche. De doop is een waterritueel met een diepere betekenis. Een uitwendige handeling, van toepassing op de inwendige mens. De doop bepaalt ons immers bij de zuivering van ons binnenste. Dat zien we heel mooi, als Paulus dat mag meemaken. Na zijn bekering krijgt hij van Ananias de volgende uitnodiging: 'Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen...'

Ik vind het heel opvallend dat Ananias dat zo in één adem zegt. De doop zelf én de afwassing worden zodoende op het nauwst met elkaar verbonden. Dat wil dus zeggen dat de verzoening van onze schuld via de doop heel dichtbij wordt gebracht. We ervaren het aan den lijve wat God aan onze ziel doet. Want de bediening van de doop is niet enkel ritueel en symboliek. God onderstreept metterdaad dat zijn genade voor u persoonlijk is bedoeld en dat Hij u het mooiste belooft wat bestaat. Hij wil en kan daar ook niet meer achter terug.

Daar moeten we niet gering over denken. Kijk naar Saulus die tot Paulus werd. Met zijn doop bewees God dat zijn leven als kerkvervolger schoongewassen was. Later in zijn brieven kwam hij nog wel eens op dat verleden terug. Maar het hoefde hem niet te verontrusten. Want God had die zwarte bladzijden werkelijk witgewassen.

Dat mag ons bemoedigen, als jeugdzonden of ander kwaad ons geweten kwellen. Kom tot berouw en bekering, roept God ons toe. Onze eigen schuld moeten we niet verdringen, maar belijden. Als we er echt spijt van hebben, is het om Jezus' wil ook echt verleden tijd.

Schoner

Doop en vergeving, dat is voor ons een bekende combinatie. Maar daarmee is de betekenis van de doop voor sommigen

ook wel uitgeput. Is dat ook zo? Verwijst het doopwater naar de afwassing van onze dagelijkse fouten en tekorten, en daarmee basta?

Gelukkig niet. Er is heel wat meer nog van te zeggen. Om het met een voorbeeld te verduidelijken: uw zoon van elf heeft z'n broek vreselijk vies gemaakt. Als moeder stop je die broek in de wasmachine, maar je zegt er wel bij: Nou voortaan die broek schoonhouden en niet meer door de modder lopen!

Dat zegt de Here in feite ook tegen u en mij: Ga heen en zondig niet meer! Diezelfde oproep van God komt ook op de volgende manier tot ons: 'Weest heilig, want Ik ben heilig' (zie 1 Petr. 1:16, in de lijn van het boek Leviticus). God wil dus graag dat we op Hem gaan lijken: niet gelijkvormig aan de wereld, maar aan het beeld van Hemzelf in zijn Zoon.

Het mooie is nu dat God die heiliging (aanpassing van ons aan Hem) niet alleen verwacht, maar ook wil geven. Namelijk als gave van zijn heilige Geest. Door die Geest wordt ons leven telkens weer 'opgeschoond' en mooi gemaakt voor God. En waar het nu vooral om gaat: ook dát proces wordt door de doop verbeeld en bekrachtigd. Want Christus wast ons niet alleen door zijn bloed, Hij vernieuwt ons ook door zijn Geest.

De betekenis van de doop is dus een vervolgverhaal. Eerst verzoening, maar ook vernieuwing. Dat kunnen we ook weer met Gods roepen verbinden. Leest u maar het begin van Efeziërs 4. De apostel stimuleert ons daar om te leven in de lijn van onze roeping. Als God je erbij roept in de kring van het verbond, moet je je leven ook op die nieuwe sfeer afstemmen. Ik kan het ook met de woorden van het doopformulier zeggen: we worden als kinderen van God geroepen en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid.

Met het doopwater reinigen we niet onszelf, maar *worden* we gereinigd. Dat geeft aan, dat die gehoorzaamheid niet uit onszelf kan opkomen, maar een geschenk van Boven is. Maar dan moet je natuurlijk wel openstaan voor de doorwerking van de Geest. Dan moet je zijn gaven en krachten ook aanpakken! Ik denk aan de gelijkenis van het koninklijk bruiloftsmaal in Matteüs 22. Toen de genodigden het met allerlei smoezen lieten afweten, liet de koning andere mensen oproepen voor het feest. Maar onder die gasten was er ten slotte één die zonder feestkleed aanlag. Die werd zonder pardon buiten de deur gezet. Hij had best mooie kleren kunnen aantrekken en misschien zelfs in de hal nog een bruiloftskleed aangereikt gekregen. Maar hij had het niet nodig gevonden om zich te versieren voor het bruidspaar. Zo moeten we Gods uitnodiging wel op z'n waarde schatten. Als we de doop egoïstisch bekijken en van Gods genade vooral zelf beter willen worden, zonder op Gods eer bedacht te zijn, dan hebben we er nog niet veel van begrepen. Dan zijn we ook gevaarlijk bezig en zetten we onze toekomst op het spel.

Schoonst

Ook die toekomst heeft trouwens nog met de doop te maken. Om dat toe te lichten, begin ik even met een attestatie. Als er niets bijzonders aan de hand is, kan daar van iemand geschreven staan, dat hij of zij gezond is in de leer en onbesproken in het leven. Je hebt dan zagezegd een blanco strafregister. Maar is dat absoluut? We worden toch niet volmaakt hier? Inderdaad, onze dienst aan God blijft stukwerk. Jesaja 64 zegt er in vers 6 dit van: onze gerechtigheid is als een bezoedeld kleed. Dus ook alles wat we goed doen, is nog lang niet perfect. We leiden nooit een vlekkeloos bestaan.

Hoe zit dat dan met het doopwater? Is dat geen teken en zegel dat ons leven schoon wordt en mooi voor God? Dat klopt, maar wil dat compleet werkelijkheid worden, dan moeten we wel wachten tot het volgende leven. In de eeuwigheid zijn we met elkaar de bruid van Christus, de bruid van God getooid. Dan zet God de kroon op zijn werk, en komt tegelijk de christelijke doop tot z'n laatste en hoogste doel.

U kunt dat lezen in Efeziërs 5, vanaf vers 25. Paulus schrijft daar over de doop als 'waterbad' en denkt in dat verband ook aan de meest vèrstrekkende betekenis ervan. Want Christus heeft de kerk (zijn bruid) liefgehad om haar ten slotte 'voor Zich te plaatsen, stralend, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, zodat zij heilig is en onbesmet.' Dat is de kerk van de toekomst, die zo heilig mag zijn als haar Bruidegom zelf.

We denken daar misschien niet zo gauw aan, maar ook die belofte zit in de doop opgesloten. De doop verwijst uiteindelijk naar de volmaaktheid van straks. In het doopformulier is dat ook goed te zien. De Heilige Geest zorgt ervoor dat we deel krijgen aan wat Christus verdiend heeft. En dan spreekt het formulier van de vervulling van de doop in drie etappes. Eerst de afwassing van onze zonden, dan de dagelijkse vernieuwing van ons leven en ten derde de volkomen reinheid in het eeuwige leven te midden van de gemeente der uitverkorenen.

Met andere woorden: schoon, schoner, schoonst. Ik kan het ook een beetje meer dogmatisch uitdrukken: rechtvaardiging, heiliging en verheerlijking. In die drie fasen worden wij van goddeloze mensen tot zondeloze mensen bevorderd.

Genodigd tot de bruiloft

Bij onze doop moeten we dus de definitieve betekenis niet vergeten: het blinkend en smetteloos fijn linnen, waarin de bruid straks gekleed gaat (Openb. 19:6-8). Want Gods roeping is ook geen half werk. Ik denk aan die diep ernstige woorden, die we te horen kregen toen we belijdenis van het geloof aflegden. Het gaat om de zegenbede uit 1 Petrus 5:10-11. De

apostel schrijft daar, dat de God van alle genade ons geroepen heeft tot zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus. Die zin moet u weer eens goed tot u laten doordringen! Al Gods roepen is dus tenslotte gericht op deze eindbestemming: dat wij mogen delen in de glorie en victorie van onze lieve Heiland Jezus.

Bij die God en in zijn verbond is het ook altijd alles of niets. Eeuwig leven of geen leven. Blijf dan ook 'ja' zeggen tegen die God, de God van uw eigen doop. Want op die manier zeggen we 'ja' tegen het leven, het leven met God, het leven nu en straks.

Literatuur:

C. Trimp, *Woord, water en wijn. Gedachten over prediking, doop en avondmaal*, Kampen 1985 (m.n. het hoofdstuk over de doop).

C. Trimp, *De gemeente en haar liturgie. Een leesboek voor kerkgangers*, Kampen 1983 (speciaal hoofdstuk 17, getiteld 'Geroepen heiligen').

Gespreksvragen:

1. Is het aan te bevelen dat je een foto of een video-opname maakt van de doop van je kind, zodat het later een zichtbare herinnering aan dat moment heeft?
2. Als het over Gods 'roepen' gaat, is het leerzaam om de Dordtse Leerregels erbij te lezen (III/IV, 8-10). Ga na hoe die belijdenis over Gods roeping spreekt bij hen die zich niet bekeren, en bij hen die dat wel doen.
3. Ziet u er zelf naar uit om helemaal zonder zonde te zijn? Of is het ook nog wel eens lekker om 'ondeugend' te zijn en tegen de draad in of je een poosje niks aan anderen gelegen te laten liggen? Met andere woorden: vindt u het ook nog wel eens fijn om te zondigen?
4. Komt de betekenis van de doop dichterbij als er onderdompeling plaats vindt in plaats van besprenkeling? Of maakt dat naar uw mening niets uit?
5. Aanhangers van andere godsdiensten onderscheiden zich vaak door hun kleding, haardracht, versiering, tatoering, enz. Ons teken van de doop is niet meer te zien, als het water opgedroogd is. Wat kunnen we uit dat verschil concluderen voor onze herkenbaarheid als kinderen van God?
6. Ga met elkaar na welke rol de *eigen* doop speelt in ieders leven. Gaat uw eigen doop ook meer spreken, zo vaak er een doopbediening in de kerk plaatsvindt?